

Щурікова А.П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В теперішній час злочини неповнолітніх викликають занепокоєння вчених-криміналістів, адже з кожним роком їх стає все більше. Взагалі допит неповнолітніх осіб має особливий характер, адже в цьому питанні потрібно враховувати вікові особливості психіки особи.

Слідчі при підготовці до допиту мають враховувати низку факторів, серед яких: макро і мікросередовище, в якому живе і виховується конкретна неповнолітня особа, загальний рівень її розвитку, що прямо залежить від конкретного життєвого осередка, поведінка, потреби, інтереси, схильності, недостатній життєвий досвід, особливості логіки мислення тощо. Існують також тактичні прийоми, такі як: фактор раптовості, суперечності та створення напруги. Окрім того, кожен слідчий обирає свої прийоми та темпи ведення допиту (прискорений, уповільнений).

Загально визнаним є, що 47% допитів неповнолітніх проводиться одразу після затримання, а в 89% випадках існує й повторний допит. Відповідно до ст. 22 Кримінального кодексу України до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років. Особи, що вчинили злочин у віці від 14 до 16 років, можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за злочини, винятковий перелік яких надано у ч. 2 ст. 22 КК України [2]. Місце проведення та обстановка допиту має, в першу чергу, імпонувати особі, яка допитується. Як правило, допит неповнолітньої особи молодшої вікової групи для її комфорту та психологічного спокою проводиться в знайомому місці (школа, садочок тощо). А от для допиту неповнолітніх старших вікових груп використовують кабінет слідчого для усвідомлення серйозності ситуації та відповідальності за кожне своє слово, чим і налаштовують допитуваного на надання правдивих показань.

Важливим моментом організації допиту є те, хто з вказаних у законі осіб буде брати участь в допиті. Обов'язковою є присутність законного представника, педагога, психолога при допиті неповнолітньої особи, яка не досягла 14-річного віку. Згідно з п. 1 ч. 2 ст. 52 та ч. 1 ст. 490 КПК України обов'язковою є участь захисника при допиті неповнолітньої особи у віці до 18 років, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні

кримінального правопорушення. Захисник залучається у кримінальне провадження з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою [1]. До початку допиту законному представнику, педагогу, психологу роз'яснюються їхні обов'язки та права, наприклад, що вони можуть викладати свої зауваження або з дозволу слідчого задавати питання потерпілому. Всі відомості відображаються у протоколі допиту.

Перед допитом слідчий може порадитись з педагогом, психологом, законним представником з приводу тактики ведення допиту, формулювання і послідовності постановки запитань неповнолітньому, з'ясувати, які запитання доцільно поставити їм самим. Присутність зазначених осіб може сприяти захисту законних інтересів особи, яка допитується, встановлення з нею психологічного контакту і отриманню повних і правдивих свідчень. Тактичні прийоми, які слід застосовувати в процесі допиту залежать від особистості неповнолітнього. У випадку допиту розбещених і недисциплінованих неповнолітніх необхідно проявляти серйозність і суворість і, навпаки, якщо допитуваний є сором'язливим, невпевненим – слід підбадьорити та заохотити його [3, с. 135].

Підсумовуючи вище викладене слід дійти висновку, що головним у допиті неповнолітніх є принцип не нашкодити психіці допитуваного, враховуючи вікові особливості. Звісно, в нашій державі ще існують проблеми в питанні підготовки слідчої дії, але новий КПК, прийнятий у 2012 році, в багатьох моментах оптимізував і це питання. Врахувавши всі аспекти допиту неповнолітньої особи, можна досягти продуктивного результату та правдивих показань.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Шмиголь Т.С. Особливості тактики проведення допиту при розслідуванні злочинів, учинених неповнолітніми. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 8. С. 134-137.